

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Dariny Ličkovej a členiek senátu JUDr. Anny Markovej a JUDr. Kataríny Pramukovej, v právnej veci žalobcu v **1. rade P. Č., nar. X., H.** a žalobcu v **2. rade R., spol. s r. o., N., IČO: X.**, obaja právne zastúpení advokátkou JUDr. J. O., L.B. proti žalovanému **S. S., a. s., T., IČO: X.**, o **určenie neplatnosti právnych úkonov**, vedenej na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 13 Cb/257/2006, o dovolaní žalobcov v 1. a 2. rade proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 24. novembra 2010, č. k. 15 Cob/142/2010-409, jednomyseľne takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu v 1. a 2. rade, smerujúce proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 24. novembra 2010, č. k. 15 Cob/142/2010-409 v časti, ktorou bol zmenený rozsudok Okresného súdu Levice, sp. zn. 13 Cb/257/2006 z 13. marca 2010, **z a m i e t a .**

Žalovanému sa náhrada trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Levice rozsudkom zo dňa 11. marca 2010, č. k. 13Cb/257/2006-369 určil: I. že dražba nehnuteľnosti S. súp. č. X. s. č. na parc. č..X. vedenej na LV č. X., Správy katastra L. v k. ú. L., v ktorej bol urobený príklep dňa 29. októbra 1994, je neplatná, II. že úverová zmluva č. 465-8088645-159-1, uzavretá dňa 11. novembra 1994 medzi žalobcom v 2.

rade a žalovaným, je neplatná, III. že úverová zmluva č. 414-8088645-159-1, uzavretá medzi žalobcom v 2. rade a žalovaným, je neplatná. Zároveň žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcom v 1. a 2. rade trovy konania v sume 1 471,54 eura.

V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na vykonané dokazovanie, ktorým mal za preukázané, že návrh bol podaný dôvodne, a preto mu v celom rozsahu vyhovel. Po podaní návrhu bolo preukázané, že na majetok žalobcu v 2. rade, t. j. obchodnú spoločnosť R., spol. s r.o., bol na návrh žalovaného ako veriteľa dňa 2. júna 1998 Krajským súdom Nitra, sp. zn. 2K/162/97 vyhlásený konkurz a za správcu konkurznej podstaty bol ustanovený JUDr. M. C. Súd túto skutočnosť nepovažoval za prekážku v súdnom konaní, žalovaný ale túto skutočnosť namietal vo vyjadrení zo dňa 12. októbra 2007 s tým, že ide jednoznačne o konanie, týkajúce sa majetku, patriaceho do konkurznej podstaty a ktorý už bol v rámci konkurzného konania predaný, a preto na podanie návrhu bol oprávnený JUDr. M. C. ako správca konkurznej podstaty žalobcu v 2. rade. Pre tento nedostatok aktívnej legitímácie žalobcov žiadal návrh zamietnuť. K tomuto je potrebné uviesť, že správca konkurznej podstaty sa vyhlásením konkurzu nestáva účastníkom hmotno-právnych vzťahov, v ktorých dlžník (úpadca) vystupoval, a teda sa nestáva dlžníkom namiesto úpadcu, ani vlastníkom úpadcovho majetku. Ak úpadca nestráca vyhlásením konkurzu právnu subjektivitu, nemožno uprieť ani spôsobilosť byť účastníkom konania, ktorá je na spôsobilosti mať práva a povinnosť založená. Žalobca v 2. rade nestráca preto ani procesnú spôsobilosť v zmysle ust. § 20 O. s. p., t. j. spôsobilosť pred súdom samostatne konať (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5Cdo/17/98). Ďalej žalovaný vo vyjadrení zo dňa 12. októbra 2007 namietal, že dražba, ktorej neplatnosti sa žalobcovia v 1. a 2. rade domáhajú, už bola napadnutá v konaní začatom na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 6C/230/97 a odstúpenom na Krajský súd Nitra, kde bolo vedené pod sp. zn. 17Cb/210/97. Vo vyjadrení žalovaný ďalej poukázal na to, že predmetné súdne konanie bolo právoplatne skončené rozsudkom zo dňa 20. októbra 1998, ktorý súd konanie v časti o zaplatenie 363 724,62 eur zastavil a vo zvyšnej časti súd podaný návrh zamietol. Súčasne poukázal na odôvodnenie krajského súdu, že na vykonanie verejnej záložného veriteľa splnomocňuje ust. § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka a tak nemožno postup záložného veriteľa, vychádzajúci z citovaného ustanovenia, považovať za postup, ktorý je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, resp. s dobrými mravmi, čo by eventuálne mohlo spôsobiť neplatnosť takéhoto právneho úkonu. Z pripojeného súdneho spisu Krajského súdu Nitra, sp. zn. 17Cb/210/97 súd zistil, že v tomto súdnom konaní

žalobcom bol A. P. a aj napriek tomu, že žalobca sa v predmetnom súdnom konaní domáhal vyslovenia neplatnosti identickej dražby, s dražbou v tomto súdnom konaní, nie je dôvod, aby súd konanie zastavil z titulu nedostatku podmienok konania, ktorou je *res iudicata*, nakoľko v tomto súdnom konaní je iný okruh účastníkov konania. Súd nepripusti pristúpenie, aby do konania na strane žalovaného pristúpil ďalší účastník – C. C. C., a. s., uznesením zo dňa 25. augusta 2009, č. k. 13Cb/257/2006-348 z titulu dispozičnej zásady ovládajúcej začatie sporového konania, z ktorej vyplýva, že na takýto procesný úkon je oprávnený len žalobca, ktorý určuje okruh účastníkov konania už v návrhu na začatie konania, prípadne ďalšími procesnými úkonmi, ktoré mu O. s. p. priznáva. Žalovaný nie je procesne legitimovaný na úkon majúci za následok zmenu účastníkov konania, ktorých okruh bol určený žalobcami v 1. a 2. rade v návrhu. Súd na základe vykonaného dokazovania a aj podľa listinných dôkazov mal za preukázané, že dražba nehnuteľnosti S. súpisné číslo X. na par. č. X. vedenej na LV č. X. Správy katastra L., v k. ú. L., v ktorej bol urobený príklep dňa 29. októbra 1994 je neplatná. Dňa 29. októbra 1994 sa konala dražba podľa § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka a vyhlášky č. 174/1950 Zb., pričom predmetom dražby bola S. LV č. X. súp. č. X., par. č. X., k. ú. L., vrátane inventára objektu, dražil sa majetok vo vlastníctve A. P.. Kúpna cena predmetu dražby predstavovala 112 544,97 eura a vydražiteľom bol žalobca v 2. rade. Súd žiadal od Správy katastra L. spis Z-3084/94, avšak súdu bola aj napriek viacerým dožiadaniam zaslaná len zápisnica o dražbe zo dňa 29. októbra 1994. Právo zakotvené v § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka pre nehnuteľné veci má povahu hmotnoprávneho ustanovenia, ktoré nemôže byť realizované inak, než legálnym procesom, ktorý stanoví presné pravidlá postupu. Takýto osobitný proces ku dňu uskutočnenia napadnutej dražby nebol vydaný, preto príklep licitátora v danom prípade nebolo možné považovať za spôsobilé pre vznik vlastníckeho práva žalobcu v 2. rade. Výkon práva záložného veriteľa podľa § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka nepatrí do sféry verejného práva, ale súkromného. Ide o výnimku zo všeobecného pravidla upraveného v § 151 f/ Obchodného zákonníka, ktorú je potrebné vykladať reštriktívne a na verejné dražby nehnuteľností v týchto prípadoch nemožno ani analogicky aplikovať zákon č. 174/1950 Zb. v znení § 772 bod 9 Obchodného zákonníka. Predmetný zákon bol skoncipovaný výlučne na dražobný predaj hnutelných vecí – dikcia § 3 zák. č. 174/1950 Zb. o dražbách mimo exekúcie. V čase existujúceho právneho stavu ku dňu dražby uskutočnením verejnej dražby podľa § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka sa môže určiť len osoba, ktorá záloh vydražila, t. j. ponúkla zaň najvyššiu cenu. Záložný veriteľ ako splnomocnenec vlastníka na tomto základe je potom oprávnený uzavrieť v mene vlastníka

s vydražiteľom kúpnu zmluvu. Vlastnícke právo vydražiteľa teda nadobúda až vkladom nehnuteľnosti do katastra nehnuteľnosti a nie príklepom licitátora, ktorý nebolo možné považovať za právnu skutočnosť, na základe ktorej došlo k prechodu vlastníckeho práva zo záložného veriteľa na vydražiteľa. S. s. č. X. na parc. č. X. vedenej na LV č. X. Správy katastra L. v k. ú. L., bola predávaná dražbou spôsobom obchádzajúcim zákon, a preto na takýto úkon je potrebné hľadieť ako na absolútne neplatný. V čase konania dražby absentovala právna úprava dražby nehnuteľností, pretože zákon č. 174/1950 Zb. sa vzťahoval len na predaj hnutel'nych vecí. Absolútne neplatný je právny úkon, ktorý nie je dovolený. O takúto nedovolenosť a tým aj absolútnu neplatnosť právneho úkonu ide vtedy, keď svojim obsahom alebo účelom odporuje zákonu (je contra legem), alebo, keď zákon obchádza. Neplatnosť právneho úkonu podľa § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka absolútna, a preto je súd povinný na neplatnosť prihliadať aj bez ohľadu na to, či niektorý z účastníkov absolútnu neplatnosť namieta, alebo neplatnosť žiada vysloviť žalobou na určenie. Absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva zo zákon (ex lege) a pôsobí od začiatku (ex tunc) voči každému. Je k tomu potrebné pripomenúť, že vlastnícke právo žalobcu v 2. rade neprešlo ani príklepom licitátora ani vkladom vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Po vykonanej dražbe dňa 29. októbra 1994 žalovaný uzavrel so žalobcom v 2. rade úverovú zmluvu pod č. 414-8088645-159-1 dňa 15. novembra 1994 za účelom rekonštrukcie a stavebných prác, dodávok a montáže technologického zariadenia, nákupu zásob, úhrady nákladov súvisiacich s prevádzkovaním vydraženej jednotky na sumu 26 555,14 eura a dňa 11. novembra 1994, uzavrel žalovaný so žalobcom v 2. rade úverovú zmluvu pod č. 465-8088645-159-1 na sumu 112 544,97 eura na vydraženie prevádzkovej jednotky. Žalovaný ako záložný veriteľ realizoval nelegálny výkon záložného práva dražbou a súčasne ako veriteľ vydražiteľa poskytol vydražiteľovi dva úvery, jeden na úhradu kúpnej ceny a druhý na rekonštrukciu vydraženej prevádzky. Je evidentné, ak by žalobca v 2. rade nebol vydražiteľom, účelové úverové zmluvy so žalovaným by neuzatvárali. Už v čase poskytnutia úverov účel poskytnutých úverov neexistoval, keďže k nadobudnutiu vlastníctva žalobcom v 2. rade nedošlo. Celé konanie žalovaného je v rozpore so záujmami poctivého obchodného styku, a preto takýto výkon práva nemôže požívať právnu ochranu. Žalovaný zneužil svoje postavenie bankovej inštitúcie a veriteľa tretej osoby (vlastníka predmetu dražby), v mene ktorej jeho nehnuteľnosť nelegálne dražil. Žalovaný uzavrel po neplatnom právnom úkone – príklep licitátora na dražbe so žalobcom v 2. rade v mesiaci novembri 1994 úverové zmluvy, pričom pre neplatnú dražbu tieto úverové zmluvy boli v rozpore s ich účelom, a teda aj

v rozpore s dobrými mravmi, a preto obidve úverové zmluvy sú absolútne neplatné. Na zabezpečenie pohľadávky z úverových zmlúv žalovaný uzavrel so žalobcom v 1. rade a jeho manželkou zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti číslo zmluvy 523/94 zo dňa 10. novembra 1994, s bratom žalobcu v 1. rade zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam pod číslom 524/94 dňa 4. novembra 1994 (a to ešte pred uzavretím úverových zmlúv) a dňa 2. novembra 1994 zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam pod číslom 521/94 s G. T. K. a E. rod. M. Tieto nehnuteľnosti sú doposiaľ založené, a preto pre vyriešenie platnosti právneho vzťahu z úverových zmlúv je predpokladom a aj základom pre domáhania sa záložcov zo záložných zmlúv o vyriešenie platnosti týchto právnych vzťahov a následný výmaz ťarchy z listov vlastníctva založených nehnuteľností. Žalobcovia v 1. a 2. rade týmito skutočnosťami preukázali naliehavý právny záujem v tomto súdnom konaní. Súd ešte poukázal aj na ďalšie skutočnosti, ktoré nasledovali po neplatne uskutočnenej dražbe. Žalobca v 1. rade ako konateľ žalobcu v 2. rade si uplatnil nárok žalobcu v 2. rade v novembri 1994 na vrátenie nadmerného odpočtu DPH za mesiac novembra 1994. Následne Daňový úrad L. vykonal u žalobcu v 2. rade daňovú kontrolu a keďže žalobca v 2. rade nedisponoval kúpnu zmluvou, ani účtovným dokladom k vydraženej prevádzke, pretože žalovaný takýto doklad nezabezpečil, daňový úrad vyrubil žalobcovi v 2. rade dodatočným platobným výmerom číslo 623/23/5267/95 zo dňa 1. marca 1995 predpis dane z pridanej hodnoty vo výške 19 784,51 eur a platobným výmerom číslo 623/23/5268/95 zo dňa 1. marca 1995 predpísal žalobcovi v 2. rade zvýšenie dane 100% v sume 19.784,51 eura. Neplatná dražba a následne uzavreté dve úverové zmluvy, daňová kontrola, malo za následok u žalobcu v 2. rade, že sa dostal do finančných problémov a prestal splácať úroky z dvoch úverových zmlúv, ktorých sa žalobcovia domáhajú vyslovenia neplatnosti. Žalobca v 2. rade mal snahu riešiť túto platobnú neschopnosť refinancovaním úveru, avšak žalovaný žiadosti nevyhovel a podal návrh na vyhlásenie konkurzu, pričom dňa 2. júna 1998 Krajský súd v Bratislave uznesením, sp. zn. 2K/162/97 vyhlásil na žalobcu v 2. rade konkurz, ktorý doposiaľ nie je ukončený. Neplatnosť dražby, neplatne uzavreté úverové zmluvy, daňová exekúcia, podanie návrhu na konkurz v 2. rade, takýmto správaním žalovaného utrpel tak žalobca v 1. rade, ako aj žalobca v 2. rade priamu aj nepriamu škodu. Žalobca prestal podnikáť, v čase podnikania zamestnával okolo 20-25 ľudí, čo vyplýva aj z výsluchu svedka T. T., ktorý potvrdil, že po rekonštrukcii S., kuchyne, bufetu, výčapu, sa zrealizovala aj prístavba potravín, vývarovňa, rozbehol sa na stanici život. Žalobca v 1. rade bol v tom období jediným spoločníkom žalobcu v 2. rade a celý svoj majetok vložil do

majetku spoločnosti, pričom zisk z obchodnej spoločnosti bol jeho jediným príjmom. Konkurzné konanie na žalobcu v 2. rade doposiaľ nie je ukončené, a preto od roku 1998 nemôže žalobca v 1. rade založiť inú spoločnosť. Týmito všetkými skutočnosťami a okolnosťami žalobcovia v 1. a 2. rade preukázali svoj naliehavý právny záujem na určení, že právne úkony sú neplatné a súd preto návrhu v celom svojom rozsahu vyhovel. Zároveň žalobcom v 1. a 2. Rade priznal úhradu trov konania spolu v sume 1 471,54 eur.

Na odvolanie žalovaného prejednal vec Krajský súd v Nitre ako súd odvolací podľa § 212 ods. 1 O. s. p. na nariadenom odvolacom pojednávaní v prítomnosti riadne a včas predvolaných účastníkov konania (§ 214 ods. 2 O. s. p.) a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného je dôvodné.

Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že predmetom odvolacieho konania bolo preskúmanie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým určil, že dražba nehnuteľností a úverové zmluvy vo výroku rozsudku konkretizované, sú neplatné.

Základnou otázkou, ktorú bolo treba v tomto konaní vyriešiť bolo posúdenie, či žalobcovia majú na určovacej právnej žalobe naliehavý právny záujem.

Odvolací súd poukázal na ust. § 80 písm. c/ O. s. p. a uviedol, že z tohto ustanovenia jednoznačne vyplýva, že určovacím návrhom sa žalobca domáha výroku súdu (pozitívneho alebo negatívneho), že určitý právny vzťah alebo právo tu je alebo tu nie je. Takéhoto určenia sa však žalobca môže domáhať len v prípade existencie naliehavého právneho záujmu. Preukázanie naliehavosti právneho záujmu na žalovanom určení je jedným z predpokladov úspešnosti žaloby a jeho existenciu súd skúma ešte pred skúmaním žaloby po vecnej stránke. Posúdenie naliehavého právneho záujmu je otázkou právnej kvalifikácie rozhodujúcich skutočností.

Odvolací súd ďalej uvádza, že podľa ustálenej judikatúry má určovacia žaloba preventívnu povahu a má poskytnúť ochranu právnomu postaveniu žalobcu ešte pred porušením právneho vzťahu alebo práva, teda vtedy, ak sa nemožno domáhať ochrany žalobou na plnenie. Výrok súdu o určení potom ohrozenie, neistotu alebo neurčitosť v právnom postavení žalobcu odstraňuje bez ukladania splnenia povinnosti. Medzi účastníkmi

musí existovať aktuálny stav neistoty, ktorý je ohrozením právneho postavenia žalobcu a ktorý nemožno odstrániť iným právnym prostriedkom. Určovacia žaloba by mala byť zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov. Ak k porušeniu práva už došlo, je možné žalovať splnenie povinností, ktoré z tohto porušenia vyplývajú (§ 80 písm. b/ O. s. p.). v tomto prípade nemá preventívna ochrana poskytovaná ust. § 80 písm. c/ O. s. p. žiadny význam. Preto potom nemôže mať žalobca naliehavý právny záujem určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je.

Žalobcovia naliehavosť právneho záujmu odôvodňovali (III. časť žaloby) tým, že konaním žalovaného utrpeli priamu aj nepriamu škodu, jeho konaním sa cítia byť poškodení aj na dobrom mene a cti a odškodnenia z titulu nemajetkovej ujmy sa mienia domáhať tiež súdnou cestou. V ďalších dôvodoch uviedli, že v dôsledku daňovej exekúcie a konkurzu na majetok žalobcu v 2. rade, žalobca v 1. rade nepoberá odmenu konateľ'a, žalobca v 2. rade nedosahuje žiadne zisky a nevykonáva žiadnu činnosť za účelom dosiahnutia zisku.

Súd prvého stupňa považoval žalobu za dôvodnú, keď vyhovel petitu žaloby. Neplatnosť dražby odôvodnil poukázaním na ust. § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka a § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka.

Odvolací súd poukazujúc na zásady týkajúce sa určovacích žalôb, nesúhlasil so závermi súdu prvého stupňa o preukázaní naliehavého právneho záujmu žalobcov na určení neplatnosti právnych úkonov. Preukázanie naliehavosti právneho záujmu súd prvého stupňa odôvodnil vo svojom rozsiahlom rozsudku jednou vetou (str. 16) všeobecným konštatovaním, že „týmito všetkými skutočnosťami a okolnosťami žalobcovia v 1. a 2. rade preukázali svoj naliehavý právny záujem na určení, že právne úkony sú neplatné.“ Naliehavosťou právneho záujmu sa citovaným odôvodnením konajúci súd dostatočne nevysporiadal. Pri absencii právnej argumentácie takéto odôvodnenie nezodpovedá kritériám občianskym súdnym poriadkom požadovaných náležitostí odôvodnenie rozsudku (§ 157 ods. 3 O. s. p.).

V prejednáwanej veci žalobcovia tvrdili (§ 120 ods. 1 O. s. p.), že konaním žalovaného utrpeli škodu, ktorej náhrady sa mienia domáhať. Je pravda nepochybné, že určenie neplatnosti má povahu iba predbežnej otázky vo vzťahu k budúcnosti uplatňovanej náhrady

majetkovej, resp. nemajetkovej ujmy žalobcov. Keďže ku škode už došlo, určovacia žaloba nemá a nemôže mať preventívny charakter. Je nepochybné, že pri žalobcami tvrdenej existencii škody, je možné nároky žalobcov uplatniť priamo žalobou na plnenie podľa § 80 písm. b/ O. s. p.

Odvolací súd ďalej uviedol, že súd prvého stupňa sa v odôvodnení rozsudku zameral predovšetkým na okolnosti súvisiace s dražbou S., súp. č. X., parc. č..X. vedenej na LV č. X., k. ú. L.. Na základe vykonaného dokazovania považoval výkon dražby za realizovaný spôsobom obchádzajúcim zákon, teda za absolútne neplatný právny úkon podľa § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka. Vyslovením neplatnosti dražby by sa však podľa názoru odvolacieho súdu právne postavenie žalobcov nezmenilo. Takýto výrok nemá vplyv na odstránenie žalobcami uvádzaných dôsledkov predmetnej dražby – daňovej exekúcie, konkurzu na majetok žalovaného v 2. rade, nemožnosť podnikania žalobcu v 1. rade, atď. V konečnom dôsledku všetky žalobcom uvádzané dôsledky dražby, ako vyplýva z obsahu spisu, sú len následkom konkrétneho konania žalobcu v 2. rade – neoprávneného nadmerného odpočtu DPH a naň nadväzujúceho nedostatku finančných prostriedkov tohto účastníka konania.

Vychádzajúc z toho, že spor o určenie neplatnosti dražby je sporom, po ktorom by nasledovalo konanie o náhradu majetkovej a inej ujmy žalobcov, teda prejednávany spor má len predbežnú povahu vo vzťahu k posúdeniu práva žalobcov na náhradu škody, odvolací súd prijal právny záver o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti dražby. Vyriešenie otázky neplatnosti dražby pre žalobcov neznamená vylúčenie ďalších sporov o peňažné plnenie.

Súd prvého stupňa sa v napadnutom rozsudku zameral najmä na dôvody neplatnosti dražby (I. výrok rozsudku). Odvolací súd dospel k záveru, že žalobcovia nemajú naliehavý právny záujem na takomto určení. Preto sa nezaoberal vecnou správnosťou rozsudku a rozsudok vo výroku týkajúcom sa určenia neplatnosti dražby podľa § 220 O. s. p. zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol.

Súd prvého stupňa ďalšími dvoma výrokmi (II. a III. výrok) rozsudku určil, že vo výroku konkretizované úverové zmluvy sú neplatné. Podľa dôvodov rozsudku, neplatnosť predmetných úverových zmlúv odvodzoval predovšetkým od dražby, o ktorej neplatnosti

rozhodol I. výrokom. Dospel k záveru, že po neplatnej dražbe uzavrel žalovaný so žalobcom v 2. rade úverové zmluvy; pre neplatnú dražbu však tieto úverové zmluvy boli absolútne neplatné pre rozpor s ich účelom a dobrými mravmi.

Odvolačí súd mal za to, že každý výrok rozsudku, týkajúci sa veci samej, musí byť odôvodnený v súlade s ust. § 157 ods. 2 O. s. p. Súd prvého stupňa sa však jasne a zrozumiteľne nevysporiadal so všetkými skutkovými a právnymi okolnosťami dôležitými pre rozhodnutie, týkajúcimi sa vyslovenie neplatnosti úverových zmlúv. Vôbec neriešil otázku naliehavosti právneho záujmu na určení neplatnosti každej z úverových zmlúv ako samostatných právnych úkonov. Poukázanie na neplatnosť dražby nie je dostatočným dôvodom pre určenie neplatnosti úverových zmlúv.

Podľa názoru odvolacieho súdu, rozsudkom v časti určenia neplatnosti úverových zmlúv, pre absenciu dôvodov bolo porušené právo žalovaného na spravodlivý proces. Z dôvodu neúplnosti, a teda nepreskúmateľnosti rozsudku v tejto časti, bola žalovanému odňatá možnosť konať pred súdom. Pre nedostatok riadneho odôvodnenia v tejto časti rozsudku odvolací súd rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. f/ O. s. p. vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Zároveň učil súdu prvého stupňa povinnosť vysporiadať sa prednostne s naliehavosťou právneho záujmu na určení neplatnosti úverových zmlúv a až následne posúdiť aj vecnú opodstatnenosť žaloby.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobca v 1. rade a žalobca v 2. rade. Žalobcovia v podanom dovolaní opakovane poukázali na skutočnosti vyplývajúce z vykonaného dokazovania a na to, že konaním žalovaného utrpeli žalobcovia škodu a odškodnenia sa mienia domáhať. Žalobcovia majú za to, že vecnoprávne rozhodnutie súdu pre vyriešenie ďalších právnych vzťahov účastníkov by malo zrejmy vplyv na právne postavenie žalobcov pri uplatnení škody. Na rozdiel od názoru odvolacieho súdu sa domnievajú, že posúdenie platnosti namietaných právnych úkonov v súdnom spore, teraz len v predmete vecnoprávneho posúdenia dražby, nie je vecou, ktorú by bolo možné riešiť ako otázku prejudiciálnu v konaní o náhradu škody. Z prebiehajúceho konania na súde prvého stupňa je zrejmé, že iba v predmete žaloby išlo o rozsiahle a zdĺhavé dokazovanie s využitím množstva dôkazných prostriedkov. Takáto žaloba pre postavenie žalobcov, nie je márna alebo

nezmyselná a vyhovením žaloby by sa zabezpečila ich právna istota pre preukazovanie ďalších príčinných súvislostí medzi konaním škodcu a vznikom škody a ich odškodnenie. Účasť na neplatnej dražbe žalobcu v 2. rade a nezákonné vydraženie prevádzky S. v L. nebolo jedinou a výlučnou príčinou zmarenia jeho podnikateľskej činnosti, čo viedlo ku vzniku škôd, ale ako to správne interpretoval aj súd prvého stupňa, tu bolo mnohé ďalšie okolnosti, ktoré mali priamy dopad a vplyv na vznik škody a ktoré by nenastali, keby nebolo bývalo prišlo k dražbe konanej dňa 29. októbra 1994.

Ďalej majú žalobcovia za to, že možno predpokladať, že súdne rozhodnutie vo veci predmetnej žaloby môže pôsobiť preventívne, aj keď právne následky z protiprávneho úkonu už podľa názoru odvolacieho súdu nastali; a na jeho základe dôjde medzi účastníkmi konania k mimosúdne vyrovnaníu a uspokojeníu nárokov žalobcov z titulu náhrady škody. Nesporne by pristupoval žalovaný k odškodneníu žalobcov objektívnejšie ako bez určovacího výroku súdneho rozhodnutia; žalovaný totiž nezákonnosť dražby v tomto konaní nespochybňuje, lebo má vedomosť (aj z dôvodov rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Sž 107/95), že príklepom v predmetnej dražbe nenadobudol žalobca v 2. rade do vlastníctva prevádzkovú jednotku S. v L., a teda nemal ako platca DPH podávať o danom obchode daňové priznanie k dani z pridanej hodnoty, a keď ho už podal, nedisponoval relevantným daňovým dokladom, lebo žalovaný takýto doklad žalobcovi v 2. rade nikdy neodovzdal, a teda vedel, že inak by sa nestal dlžníkom voči štátu v daňovej exekúcii a ani dlžníkom voči žalovanému z titulu neplácania úverov, poskytnutých žalovaným práve na vydraženie prevádzkovej jednotky a napokon v konečnom dôsledku by žalovaný nemal žiadny dôvod podávať voči žalobcovi v 2. rade návrh na vyhlásenie konkurzu (ktorý dosiaľ nie je ukončený). Vecnoprávne rozhodnutie o určení neplatnosti dražby by bolo navyiac ekonomicky menej náročnou záťažou sporových strán najmä z hľadiska poplatkovej povinnosti a nákladov na právne služby.

S poukazom na uvedené okolnosti žalobcovia naliehavý právny záujem na určení neplatnosti dražby nehnuteľnosti S. súp. č. X. na parc. č..X., vedenej na LV č. X. Správy katastra L. v k. ú. L., v ktorej bol urobený príklep dňa 29. októbra 1994 preukázali a opačný názor, vyplývajúci z napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, nie je správny.

Pritom tiež sú dosiaľ založené na základe záložných zmlúv nehnuteľnosti vo vlastníctve tretích osôb na zabezpečenie úverov, poskytnutých žalovaným žalobcovi v 2. rade. Záložcovia a záložný dlžník sa mienia domáhať zrušenia záložných zmlúv č. 521/94, č. 524/04. Bez určenia neplatnosti dražby a neplatnosti zmlúv o úvere nie je možné žalovať o určenie neexistencie záložného práva zo záložných zmlúv, lebo záložné zmluvy sú vedľajším záväzkovým vzťahom k hlavnému záväzku.

V ďalšej časti dovolania žalobcovia poukazujú na judikatúru (R 24/1995) a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 137/08 z 1. júla 2008. Zároveň majú za to, že s poukazom na uvedené nie je stanovisko odvolacieho súdu akceptovateľné ani z hľadiska Ústavy Slovenskej republiky. Jeho nesprávne posúdenie otázky naliehavého právneho záujmu v zmysle, že tento nie je daný, znamená vo svojich dôsledkoch odopretie súdnej ochrany žalobcov, teda popretie podstaty základného práva na súdnu ochranu. Vyplyva to zo skutočnosti, že rozhodol o žalobe bez skúmania jej podstaty. Taká interpretácia a aplikácia ust. § 80 písm. c/ O. s. p. je popretím práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny, ako ja práva na súdnu ochranu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Účastník konania má právo na to, aby platnosť sporného právneho úkonu posúdil všeobecný súd postupom podľa tretej, resp. štvrtej časti O. s. p. Na tomto práve nemôže nič zmeniť skutočnosť, že spornú právnu otázku môže ako predbežnú otázku posúdiť súd v inom konaní, napr. v konaní podľa § 80 písm. b/ O. s. p.

S poukazom na uvedené žalobcovia navrhujú, aby dovolací súd rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 24. novembra 2010, č. k. 15Cob/142/2010-409 v napadnutom výroku podľa § 243b ods. 2 veta prvá O. s. p. zrušil a vec vrátil súdu na ďalšie konanie.

K dovolaniu žalobcov podal žalovaný vyjadrenie, v ktorom namieta, že podané dovolanie nespĺňa náležitosti vyžadované zákonom, nakoľko nie je podpísané navrhovateľmi a ani ich právnym zástupcom.

V ďalšej časti žalovaný namieta, že žalobcovia nepreukázali naliehavý právny záujem na určení neplatnosti dražby nehnuteľností S. a úverových zmlúv, nakoľko tento založili na domnienke (mimosúdne vyrovnanie so žalovaným), ktorá je v príkrom rozpore s právnym

názorom žalovaného. Žalobca sa stotožnil s názorom Krajského súdu v Nitre a má za to, že ak sa žalobcovia domáhajú náhrady ujmy, ktorá im mala byť spôsobená, tak mali uplatniť priamo žalobou na plnenie podľa § 80 písm. b/ O. s. p.

Žalovaný vo vyjadrení ďalej poukazuje na to, že žalobca v 1. rade v konaní sp. zn. 13Cb/257/2006 zdôvodnil svoj naliehavý právny záujem na určení neplatnosti dražby tým, že v dôsledku daňovej exekúcie a konkurzu na majetok žalobcu v 2. rade nepoberá odmenu konateľa, vložil do obchodnej spoločnosti svoj majetok a zisk obchodnej spoločnosti bol jediným zdrojom príjmov jeho rodiny a v dôsledku vyhláseného konkurzu na majetok navrhovateľa v 2. rade nemôže ako jeho jediný spoločník založiť novú obchodnú spoločnosť (str. 4 rozsudku súdu prvého stupňa). Taktiež navrhovateľ v 2. rade v konaní sp. zn. 13Cb/257/2006 zdôvodnil svoj naliehavý právny záujem na určení neplatnosti dražby tým, že v dôsledku daňovej exekúcie a konkurzného konania na jeho majetok nevykonáva žiadnu činnosť za účelom dosiahnutia zisku (str. 4 rozsudku súdu prvého stupňa). V tejto argumentácii videl prvostupňový súd zdôvodnenie naliehavého právneho záujmu žalobcov na určení neplatnosti dražby (str. 16 rozsudku). Navrhovatelia však v dovolaní (str. 3 posledná veta) uvádzajú, že účasť žalobcu v 2. rade na dražbe a vydraženie prevádzky S. nebola jedinou a výlučnou príčinou zmarenia podnikateľskej činnosti žalobcu v 2. rade. Z uvedeného je, podľa názoru žalovaného, zrejmé, že sami navrhovatelia vo svojich vyjadreniach spochybňujú naliehavosť svojho právneho záujmu na určení neplatnosti dražby nehnuteľnosti S. a úverových zmlúv, pričom tieto dôvody postupom času menia.

Žalobcovia v dovolaní uvádzajú, že žalovaný neplatnosť dražby nespochybňuje. Predmetné tvrdenie žalobcov sa však nezakladá na pravde, nakoľko žalovaný v konaní na prvom stupni sp. zn. 13Cb/257/2006 a ani v konaní na odvolacom súde sp. zn. 15Cob/142/2010 nikdy netvrdil, že dražba je neplatná. Odporcu ako záložného veriteľa na výkon verejnej dražby splnomocňovalo v tom čase platné ust. § 299 ods. 2 Obchodného zákonníka. Žalovaný má preto za to, že tento postup nemožno považovať za taký, ktorý je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, resp. s dobrými mravmi, čo by mohlo spôsobiť neplatnosť takéhoto právneho úkonu. S týmto názorom sa stotožnil aj Krajský súd v Nitre v rozsudku č. k. 17Cb/210/97, ktorý riešil platnosť rovnamej dražby.

Názor žalobcov, že žalovaný neplatnosť dražby nespochybňuje, zrejme vychádza z nesprávnej interpretácie právneho názoru žalovaného, uvedeného v bode 5. odvolania proti rozsudku Okresného súdu Levice č. k. 13Cb/257/2006.

Na záver žalovaný uviedol, že žalobcovia sa pokúšajú presunúť zodpovednosť za neúspech v podnikaní na odporcu, pričom žalobca v 2. rade nehnuteľnosť S. niekoľko rokov užíval a bol na liste vlastníctva zapísaný ako vlastník. Finančné problémy mu, ako to vyplýva z odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa, spôsobila daňová exekúcia, pričom navrhovatelia takto vzniknutú situáciu neriešili v čase, kedy ju riešiť mohli.

Vzhľadom na uvedené žalovaný navrhuje, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zamietol dovolanie žalobcov voči rozsudku Krajského súdu v Nitre, č. k. 15Cob/142/2010-409 zo dňa 24. novembra 2010.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie žalobcu v 1. a 2. rade bolo podané v zákonom stanovenej lehote (§ 240 ods. 1 O. s. p.) a má náležitosti, vyžadované podľa ust. § 241 ods. 1 O. s. p., pričom ako dôvod dovolania žalobcovia uviedli, že rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.), pristúpil k vecnému prejednaniu dovolania dovolateľov, keďže prípustnosť dovolania v prejednávanej veci je daná podľa ust. § 238 ods. 1 O. s. p., a to postupom podľa § 243a O. s. p. a § 243c O. s. p.

Žalobca v 1. a 2. rade dovolaním napadli rozsudok odvolacieho súdu, a to do časti jeho výroku, ktorým dovolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa o určenie neplatnosti dražby tak, že žalobu zamietol.

Dovolatelia považujú posúdenie naliehavého právneho záujmu odvolacím súdom za právne nesprávne.

Ako dôvody žalobcovia uviedli, že konaním žalovaného utrpeli škodu a odškodnenia sa mienia domáhať súdnou cestou, resp. mimosúdnou dohodou so žalovaným, k čomu môže pôsobiť rozhodnutie súdu o neplatnosti dražby, rozhodnutie o určovacej žalobe má zabezpečiť právnu istotu žalobcov pre preukazovanie ďalších príčinných súvislostí medzi konaním

škodcu a vznikom škody a ich odškodnenia, posúdenie platnosti namietaných právnych úkonov nie je otázkou prejudiciálnou v konaní o náhradu škody.

Podľa ust. § 80 písm. c/ O. s. p. návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Žalobca sa teda žalobou môže domáhať ako pozitívneho, tak aj negatívneho určenia, pričom podmienkou pre úspešnosť takejto žaloby z procesnoprávneho hľadiska je, že žalobca na určení preukáže naliehavý právny záujem. Preukázanie naliehavého právneho záujmu je zložitou skutkovou, ale aj právnou otázkou, ktorej riešenie sa vždy odvíja od obsahu hmotnoprávnej úpravy. V súčasnosti súdy starostlivo pristupujú k individuálnemu hodnoteniu tejto otázky so zreteľom na všetky skutkové i právne okolnosti danej veci tak, ako k tomu pristupoval aj odvolací súd.

Pri posudzovaní danosti naliehavého právneho záujmu je významné to, či výrok rozhodnutia o tom, či tu je právny vzťah alebo právo, bude mať za následok zmenu práv a povinností alebo postavenia žalobcu v hmotnoprávných vzťahoch, a to za stavu, že si v danom čase nemôže uplatňovať svoje práva žalobou podľa § 80 písm. b/ O. s. p. t. j. žalobou o splnenie povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo porušenia práva. Zásadne platí, že možnosť podania žaloby na plnenie spravidla vylučuje právny záujem na žalobe určovacej, tento predpoklad však nemožno chápať všeobecne. Ak žalobca môže preukázať, že má právny záujem na tom, aby rozhodnutím súdu bolo určené určité právo alebo právny pomer napriek tomu, že by mohol žalovať priamo na plnenie, nemožno mu určovaciu žalobu odoprieť. Za nedovolenú - pri možnosti žaloby na plnenie - možno považovať určovaciu žalobu len tam, kde by neslúžila potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov. Ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu a môže sa ňou predísť žalobe na plnenie, je určujúca žaloba prípustná aj napriek tomu, že je možná i žaloba na plnenie.

Dovolací súd z dovolania dovolateľov - žalobcu v 1. a 2. rade a vyjadrenia žalovaného konštatoval, že žalobcovia žalobou, podanou podľa § 80 písm. c/ O. s. p. nepreukázali naliehavý právny záujem, keďže si svoje práva mohli uplatniť žalobou na plnenie podľa § 80

písm. b/ O. s. p. (ako uviedli ďalším ich právnym krokom bude žaloba proti žalovanému o náhradu škody), čím by rozhodnutie súdu o určovacej žalobe podľa § 80 písm. c/ O. s. p. nevytvorilo pevný právny základ pre právne vzťahy účastníkov sporu (žalovaný v konaní ako aj vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobcu v 1. a 2. rade popiera možnosť mimosúdnej dohody o náhrade škody), a teda by určovacia žaloba neslúžila potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu súdnych sporov.

Dovolací súd následne z úradnej povinnosti preskúmal rozhodnutie odvolacieho súdu, či netrpí niektorou z väd uvedených v ust. § 237 O. s. p. napriek tomu, že dovolatelia v dovolaní nepoukazujú na existenciu niektorej taxatívne vymenovanej vade v § 237 O. s. p. Preto skúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, či nebolo rozhodnuté vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, či ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, alebo účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, či v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo, alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, alebo sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný. Taktiež preskúmal, či účastníkovi konania sa postupom súdu neodňala možnosť konať pred súdom a či nerozhodoval vylúčený sudca, alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Po preskúmaní konania na súde prvého stupňa, jeho rozhodnutia, ako aj konania na odvolacom súde a jeho rozhodnutia, dospel dovolací súd k záveru, že nedošlo k vadám konania podľa ust. § 237 písm. a/ až g/ O. s. p.

Dovolací súd dospel k názoru, že žalobca v 1. a 2. rade v konaní a ani dovolaní nepreukázali naliehavý právny záujem na žalobe, podanej podľa ust. § 80 písm. c/ O. s. p.

Odvolací súd podrobne preskúmal splnenie podmienok, vyžadovaných pre podanie určovacej žaloby podľa ust. § 80 písm. c/ O. s. p. s prihliadnutím na všetky okolnosti a právne skutočnosti, a následne z nich vyvodil správny právny záver, s ktorým sa dovolací súd stotožnil a rozhodol podľa ust. § 243b ods. 1 O. s. p. tak, že dovolanie žalobcu v 1. a 2. rade zamietol, keďže v prejednávanej veci nezistil danosť dôvodov dovolania a nezistil ani vady konania podľa § 237 O. s. p., pre ktoré by bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť.

O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa ust. § 243b ods. 5 O. s. p. v spojení s ust. § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O. s. p. tak, že úspešnému účastníkovi nepriznal trovy dovolacieho konania, keďže tento si ich neuplatnil.

Poučenie: Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. februára 2013

JUDr. Darina Ličková, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Hana Segečová